

COLLECTIVE TRAUMA IN REFUGEE LITERATURE
(BASED ON ALMANACS – “14 GIGABYTES” AND “HALLELUIAH”)

კოლექტიური ტრავმა დევნილთა ლიტერატურაში
(კრებულების „14 გიგაბაიტისა“ და „აღილუიას“ მიხედვით)

NINO MINDIASHVILI

Caucasus International University
PhD in Philology, Associated Professor
ORCID :0000-0002-6311-3665
ninomindiashvili@gmail.com
+995 599 156 891

NANA KUTSIA

Sokhumi State University
PhD in Philology, Associated Professor
ORCID:0000-0003-4057-7536
nkucia68@gmail.com
+995 577 45 36 16

Abstract

Theories of traumatic memory is uniquely topical in modern theoretical discourse, Collective trauma is a complex of psychological sensations, which is formed in witnesses or participants of tragic events, who have to deal with psychological stigma.

Theoretical framework about the collective trauma is relevant to events that have taken place in Georgia, as the epochal tragedy has changed ethnic and cultural environment in Abkhazia and Tskhinvali Region.

As **the subject of research**, we have defined the almanacs reflecting Georgian-Abkhazian and Georgian-Ossetian (inspired by the third force) conflicts: *14 Gigabytes and Halleluiah*.

Uniqueness of *14 Gigabytes* is reasoned by the concept set by the editor (Nana Gaprindashvili) and the compiler of the almanac (Tea Kalandia) – 14 narrators tell about the Abkhazian episode of Russian-Georgian war. Personal stories create the monumental canvas-reflection of the feelings of youth who have been deprived of childhood.

Authors of the poetic almanac *Halleluiah* published in 2018, under the editorship of Mzia Khetaguri, are united under refugee stigma, pain caused by losing homes, trauma, which marks each of the texts like an unhealed wound.

It must be emphasized that in none of the researched authors' texts reflects hostility or aggression towards “conflicting sides” or even the main provoking power – Russia.

The presented discourse allows us to confirm the research hypothesis: **conflicts inspired by Russia have forced Georgian population of Abkhazia and Tskhinvali Region to leave their homes, to go through the horrors of war. Refugees have to deal with the stigma of being refugees and grave experience of collective trauma, which is creatively transformed, reflexed in the almanacs *14 Gigabytes and Halleluiah*.**

Keywords: trauma, traumatic memory, refugee, almanac, non-fiction, reflection.

ნინო მინდიაშვილი

კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტი
ფილოლოგიის დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი
ORCID :0000-0002-6311-3665
ninomindiashvili@gmail.com
+995 599 156 891

ნანა კუცია

სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
ფილოლოგიის დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი
ORCID: 0000-0003-4057-7536
+995 577 453 616
nkucia68@gmail.com

აბსტრაქტი

თანამედროვე თეორიულ დისკურსში გამორჩეულად აქტუალურია თეორიები ტრავმული მეხსიერების შესახებ. კოლექტიური ტრავმა არის შეგრძნებების კომპლექსი, რომელიც უყალიბდება ტრაგიკული მოვლენების თვითმხილველებსა თუ მონაწილეებს, ვისაც უწევს ფსიქოლოგიურ სტიგმასთან გამკლავება.

თეორიული ჩარჩო კოლექტიური ტრავმის შესახებ შეესატყვისება საქართველოში განვითარებულ მოვლენებს, რადგან ეპოქალურმა ტრავმებმა რადიკალურად შეცვალა აფხაზეთისა და ცხინვალის რეგიონის ეთნიკურ-კულტურული გარემო.

კვლევის ობიექტად განვსაზღვრეთ ქართულ-აფხაზური და ქართულ-ოსური (მესამე ძალის მიერ ინსპირირებული) კონფლიქტების ამრეკლავი კრებულები: „14 გიგაბაიტი“ და „ალილუია“.

„14 გიგაბაიტის“ უნიკალურობას განაპირობებს რედაქტორისა (ნანა გაფრინდაშვილი) და შემდგენლის (თეა კალანდია) მიერ განსაზღვრული კონცეპტი - 14 მთხრობელი რუსეთ-საქართველოს ომის აფხაზეთის ეპიზოდის ამბავს ჰყვება. პერსონალური ისტორიები ქმნის მონუმენტურ ტილო-რეფლექსიას ბავშვობაწარმეული ახალგაზრდების განცდებისა.

2018 წელს ცხინვალელი პოეტის, მზია ხეთაგურის რედაქტორობით გამოცემული პოეტური კრებულის - „ალილუიას“ ავტორებს აერთიანებს დევნილობის სტიგმა, სამკვიდროს დაკარგვით გამოწვეული ტკივილი, ტრავმა, რაც მოუშუშებელ იარაღ აჩნია თითოეულ ტექსტს.

ხაზს ვუსვამთ, რომ განხილული არც ერთი ავტორის შემოქმედება არ ირეკლავს მტრობის სურვილსა და აგრესიას არათუ „კონფლიქტის მხარეების“, არამედ დაპირისპირების მთავარი მაპროვოცირებელი ძალის - რუსეთის მიმართაც კი.

წარმოდგენილი დისკურსი საშუალებას გვაძლევს დავადასტუროთ კვლევის ჰიპოთეზა: საბჭოთა კავშირის დაშლამ და რუსეთის მიერ ინსპირირებულმა კონფლიქტებმა აფხაზეთსა და ცხინვალის რეგიონში მცხოვრები მოსახლეობა აიძულა გადაეტანა ომის საშინელებები, რამაც ძირფესვიანად შეცვალა ცნობიერება. დევნილობაში მყოფებს უწევთ, ერთი მხრივ, ლტოლვილობის სტიგმასთან, ხოლო, მეორე მხრივ, კოლექტიური ტრავმის შედეგად ჩამოყალიბებულ ცნობიერებასთან გამკლავება, რაც დეტალურად რეფლექსირებულ-რეცეფცირებულია კრებულებში „14 გიგაბაიტი“ და „ალილუია“.

საკვანძო სიტყვები: ტრავმა, ტრავმული მეხსიერება, დევნილი, კრებული, ნონფიქშენი, რეფლექსია.

შესავალი

თანამედროვე თეორიული დისკურსი ბევრ საინტერესო საკითხს ეხება, რომელთაგან გამორჩეულად აქტუალურია თეორიები ტრავმული მეხსიერების შესახებ. აღნიშნული საკითხის შესწავლას ამერიკულ ჰუმანიტარულ მეცნიერებებში საფუძველი XX საუკუნის II ნახევარში ჩაეყარა და მეცნიერების არაერთი დარგი მოიცვა.

სოციოკულტურული კონტექსტის გათვალისწინებით, ტრავმული მეხსიერების მიმართ ინტერესი განაპირობა ომებისა და კონფლიქტების შემდგომმა ფსიქოლოგიურმა შედეგებმა, რაც გულისხმობდა, ერთი მხრივ, ტრავმის შემცველი მოვლენების გააზრებას, ხოლო, მეორე მხრივ, მათ წინააღმდეგ ბრძოლას.

ცნობილი ამერიკელი მკვლევარი, ჯეფრი ალექსანდერი თავის კონცეფციაში ავითარებს მოსაზრებას, რომ „კულტურული ტრავმა წარმოიშობა მას შემდეგ, როდესაც საზოგადოების წევრები იაზრებენ, რომ იძულებით გადაიტანეს საშინელი მოვლენები, რომელთა მეხსიერებაში ჩაბეჭდვამ სამუდამოდ და ძირფესვიანად შეცვალა მათი ცნობიერება (Alexander, 2004: 79).

მკვლევარნი თანხმდებიან, რომ კოლექტიური ტრავმა არის შეგრძნებების კომპლექსი, რომელიც უყალიბდება ტრაგიკული მოვლენების თვითმხილველებსა თუ მონაწილეებს, რომლებსაც არა მარტო არსებულ სიტუაციაში უწევთ გადარჩენა, არამედ - მთელი სიცოცხლის განმავლობაში - ფსიქოლოგიურ სტიგმასთან გამკლავება (Alexander, Sztompka, Anikin, Golovashina).

პიოტრ შტომპკას თვალსაზრისით, „ტერმინი „ტრავმა“ სოციალურ სფეროს უკავშირდება, რომელსაც გააჩნია დესტრუქციული ზემოქმედების ძალა სოციალურ სხეულზე“ (Штомпка, 2001: 7).

მსოფლიოში მიმდინარე ომებმა და კონფლიქტებმა მილიონობით ადამიანი სამშობლოს/სახლს მოწყვიტა და დევნილად აქცია, რამაც მათ ჯგუფურ ცნობიერებას წარუშლელი დაღი დაასვა. ერთი მხრივ, ტრავმის შემცველმა მოვლენებმა და, მეორე მხრივ, სრულიად ახალმა გარემომ, რომელმაც ვერ გააქარწყლა დევნილობით გამოწვეული სტიგმა, განსხვავებული, უჩვეულო ვითარება შექმნა. ჯეფრი ალექსანდერი ავითარებს მოსაზრებას, რომ XX საუკუნეში მიმდინარე ომებმა ვიეტნამსა და კორეაში წარმოშვა ე.წ. „ვიეტნამის სინდრომი“, რამაც აუცილებელი გახადა ზემოთ კონსტატირებული - ტრავმის შემცველი მოვლენების გააზრება და მათ წინააღმდეგ ბრძოლა (Alexander, 2004: 35).

მიუხედავად იმისა, რომ კოლექტიური ტრავმისა და ტრავმული მეხსიერების სინდრომი თავდაპირველად ფსიქოლოგების შესწავლის ობიექტი გახდა, საკითხის მასშტაბურობამ და მრავალწახნაგოვნებამ განაპირობა სხვადასხვა დარგის (სოციოლოგია, ისტორია, ფსიქოლოგია, პოლიტოლოგია, ლიტერატურათმცოდნეობა...) მეცნიერების დაინტერესება, რაც სრულიად ბუნებრივია იმდენად, რამდენადაც ისტორიული მეხსიერების გააზრება და კვლევა ვერ იქნება კონკრეტულად ერთი დარგის შესწავლის ობიექტი.

აღსანიშნავია, რომ ტრავმული მეხსიერებისა და პოსტკოლონიალიზმის თეორიებს დაეფუძნა ცნობილი ფრანგი მკვლევრის - კლაირ გალიენის თეორია დევნილების შესახებ, რაც გულისხმობს მხატვრულ ლიტერატურაში დევნილის, როგორც ტრავმირებული ობიექტის, სახე-ხატის გააზრებას.

ლიტერატურის თეორეტიკოსები მთელ მსოფლიოში უღრმავდებიან თანამედროვე სამყაროს ერთ-ერთ ყველაზე ტრაგიკულ პრობლემას. საკითხს იკვლევენ კლაირ გალიენი (Claire Gallien), მარი-ანჯელა პალადინო (Marie-Anjela Palladino), ფრედერიკ დეტუეი (Frederic Detue), მელისა ჩაპლინი (Melissa Chaplin), ბენედიქტ ლეტელიე (Benedicte Letellier), ოლივერა ჯოკი (Olivera Jokie), ვალერია ანიშჩენკოვა (Valerie Anishchenkova), კორინა სტენი (Corina Stan)...

უცხოელი მკვლევრები თეორიულ დისკურსში ამკვიდრებენ კონსტრუქციას „დევნილთა ლიტერატურა“ (Refugee Literature). გასათვალისწინებელია, რომ დიფერენცირდება „დევნილთა ლიტერატურა“ და „ლიტერატურა დევნილთა შესახებ“ (მინდიაშვილი, 2019).

თეორიული ჩარჩო კოლექტიური ტრავმის შესახებ ზუსტად შეესატყვისება საქართველოში XX საუკუნის 90-იანი წლებიდან განვითარებულ მოვლენებს, პოსტსაბჭოთა ეპოქაში სრულიად საქართველოში, განსაკუთრებით კი, ქვეყნის სამ რეგიონში (თბილისი, აფხაზეთი, ცხინვალის რეგიონი (ე.წ. „სამხრეთ ოსეთი“)) **საბჭოთა იმპერიის მიერ** ინსპირირებულმა კონფლიქტებმა (90-იანი წლები, 2008 წლის აგვისტო) უმძიმესი დაღი დაასვა, ზოგადად, ქვეყანას თუ კონკრეტული ადამიანების სულსა და ფსიქიკას.

თანამედროვე ლიტერატურათმცოდნეობა დევნილთა ტრავმულ მეხსიერებაზე ხშირად და სერიოზულად მსჯელობს. უდავო ფაქტია, რომ პრობლემა სცდება საკუთრივ ლიტერატურის/ლიტერატურათმცოდნეობის ფარგლებსა და ჩარჩოებს და პოლიტიკურ-ეკონომიკურ-ფსიქოლოგიურ-კულტუროლოგიურ ასპექტებსაც მოიცავს/გულისხმობს.

ოდნავ მოგვიანებით, როდესაც „ძლიერი საზოგადოებრივი სტრესის პირობებში ფრუსტრაციის ველში მოქცეული“ (წიფურია, 2016: 127) ლიტერატურა იბრუნებს თავის სოციალურ ფუნქციებს, „ფიქშენის“ პარალელურად, აქტუალური ხდება „ნონფიქშენიც“, რომლის უმკვიდრესი წანამძღვარი ქართულ ჰაგიოგრაფიაშივე იკვეთება („წამებანი“, „ცხორებანი“)(ბრეგამე, 2013).

შეიარაღებული კონფლიქტების ლიტერატურული რეფლექსიის საინტერესო თეორიული ანალიზი წარმოდგენილია საქართველოში უკანასკნელ წლებში დაცულ დისერტაციებში (ანა იმნაიშვილი, „მეოცე საუკუნის 90-იანი წლების ქართული პროზის ტენდენციები. პოსტსაბჭოთა თაობა“(2010), ანა იმნაძე, „ფაქტი და ლიტერატურული რეფლექსია (მეოცე საუკუნის 90-იანი წლების რეალობა ქართულ ბელეტრისტიკაში“ (2013), სოფიკო ძნელაძე, „პოსტმოდერნისტული ტენდენციები თანამედროვე ქართულ რომანში“ (2014), ნინო თოდუა, „პოსტსაბჭოთა პერიოდის ქართული დრამატურგია“ (2020)).

2021 წელს დაცულ სადოქტორო დისერტაციაში („ომის პარადიგმა თანამედროვე ქართულ მწერლობაში“) მკვლევარი კლარა გელაშვილი აღნიშნავს: „90-იან წლებში განვითარებულმა მოვლენებმა, რომელთა შედეგადაც ათასობით ადამიანი იძულებით გადაადგილებული გახდა, ლიტერატურაში ახალი თემის დამკვიდრებას შეუწყო ხელი - თანამედროვე ავტორთა მიერ სხვადასხვა რაკურსით გაშუქდა ქართული ლიტერატურისათვის აქამდე, ფაქტობრივად, უცხო სახე - დევნილისა“ (გელაშვილი, 2021: 10).

პარადიგმა აბსოლუტურად განსხვავებული - ფილოსოფიურ-ეგზისტენციური კონოტაციით - ცხადია, არსებობდა ადრეულ ტექსტებშიც (გავიხსენოთ გურამ გეგეშიძის „დევნილისა“ და გურამ დოჩანაშვილის „სამოსელი პირველის“ პერსონაჟები (დევნილი, ლტოლვილი)), მაგრამ ეთნიკური წმენდის მსხვერპლის მნიშვნელობით ტერმინი-პარადიგმა სწორედ მეოცე საუკუნის 90-იანი-2000-იანი წლების მხატვრულ თხზულებებში გვხვდება.

„დევილის პარადიგმა ეპოქალური დისკურსის კონტექსტში“ ამავე სათაურის მქონე კვლევაშია გაანალიზებული (მინდიაშვილი, 2019:25], გააზრებულია ლტოლვილ(ობ)ის „იდეოლოგიურ-ნაციონალური ასპექტები.“

მსოფლიო ლიტერატურათმცოდნეობითი დისკურსი ქართულ სივრცეშიც პროეცირდება, ამდენად, საქართველოშიც, რომელმაც საკუთარ თავზე იწვინა იმპერიის მიერ ინსპირირებულ ეთნოკონფლიქტთა ტრაგიზმი, აქტუალური ხდება „ტრავმული მეხსიერების“ კონცეპტის გააზრება.

განსხვავებით საბჭოთა ეპოქისაგან, როდესაც ტრავმა, გასაგებ მიზეზთა გამო, მხოლოდ და მხოლოდ „ეზოპეს ენით“ რეფლექსირდებოდა, პოსტსაბჭოთა ეპოქა ღიად აანალიზებს ტრავმის მიზეზ-შედეგებს.

ლიტერატურათმცოდნე მანანა კვაჭანტირაძე მწერლობას იაზრებს „საიდუმლო ტრავმული მეხსიერების შემნახველ მონუმენტად. ტრავმა ხსოვნაში ინახავს ემოციურ ხატებს. თუ ცნობიერებამ ტრავმის გადალახვა შეძლო, ეს მეხსიერების დადებით გამოცდილებაზე მეტყველებს“ (კვაჭანტირაძე, ელექტრონული მისამართი).

დევილის ტრაგიკულ სტიგმაზე (მრავალ სხვა პრობლემასთან ერთად) მსჯელობს ლიტერატურათმცოდნე ბელა წიფურია კვლევაში „პოსტსაბჭოური ტრავმა და კიდევ ერთი ნარატივის დასასრული“: „თხზულებები ხშირად იქმნება ფუნქციით, ავტორმა გარკვეული მიჯნა დადოს გარე და შინაგან სამყაროს შორის და სტრესულ ვითარებაში პიროვნული მდგომარეობის აღწერის ანუ თვითფიქსაციის გზით მაინც დაიცვას საკუთარი თავი და ინდივიდუალობა გარე აგრესიისაგან“ (წიფურია, 2016: 89).

განხილული თეორიული დისკურსი საშუალებას გვაძლევს ჩვენი კვლევის ობიექტად განვსაზღვროთ ქართულ-აფხაზური და ქართულ-ოსური (რუსეთის მიერ ინსპირირებული) კონფლიქტების ლიტერატურული რეფლექსიის ამსახველი ორი კრებული: „14GB“ და „ალილუია“.

მეთოდები

კვლევა ეფუძნება ანალიზის ინტერდისციპლინარულ, კომპარატივისტულ, შედარებით და კონცეპტუალური ინტერპრეტაციის მეთოდებს, ტექსტების ინტერპრეტაციისას გათვალისწინებულია კომპლექსური ლიტერატურათმცოდნეობითი მიდგომა.

ჰიპოთეზა

საბჭოთა კავშირის დაშლამ და რუსეთის მიერ ინსპირირებულმა კონფლიქტებმა აფხაზეთსა და ცხინვალის რეგიონში მცხოვრები მოსახლეობა აიძულა გადაეტანა ომის საშინელებები, რამაც ძირფესვიანად შეცვალა ცნობიერება. დევილობაში მყოფებს უწევთ, ერთი მხრივ, დევილობის სტიგმასთან, ხოლო, მეორე მხრივ, კოლექტიური ტრავმის შედეგად ჩამოყალიბებულ ცნობიერებასთან გამკლავება, რაც დეტალურად რეფლექსირებულ-რეცეფცირებულია კრებულებში „14 გიგაბაიტი“ და „ალილუია“.

მსჯელობა და შედეგები

ლიტერატურის ერთ-ერთი კონცეპტუალური პრობლემა დროთა დარღვეული კავშირის აღდგენაა, რასაც მხოლოდ მეხსიერების „გიგაბაიტ(ებ)ი“ ახერხებს.

2019 წელს თბილისში გამოიცა ფორმატითა და შინაარსით უნიკალური წიგნი - კრებული „14 გიგაბაიტი.“ წიგნის ავტორ-შემდგენელია თეა კალანდია, მთავარი კონსულტანტი - ნინო კალანდია, რედაქტორი - პროფესორი ნანა გაფრინდაშვილი, მხატვარი - პაპუნა პაპასქირი, დიზაინერ-დამკაბადონებელი - ია მახათაძე.

წიგნის პრეზენტაცია შედგა თბილისში, ნატოს ცენტრში იმავე წლის შემოდგომაზე.

გამოცემის მნიშვნელობას განსაზღვრავს ისიც, რომ კრებული ორენოვანია - ქართულ-ინგლისური, რაც მრავალეროვანი მკითხველი აუდიტორიისათვის მისაწვდომს

ხდის ომის ტრაგიკული ამბების რეფლექსია-რეცეფციებს (მთარგმნელი - ტრევორ ჯორჯ კარტლეჯი (Trevor George Cartledge) და სოფიო თოთიბაძე).

წიგნის უნიკალურობას განაპირობებს რედაქტორისა და შემდგენლის მიერ უზუსტესად განსაზღვრული კონცეპტი - 14 მთხრობელი აფხაზეთის ომის (რეალურად - რუსეთ-საქართველოს ომის - „გამოუცხადებელი სიკვდილის ქრონიკის“ აფხაზეთის ეპიზოდის) ამბავს ჰყვება, პერსონალურ ტრაგიკულ ისტორიას.

უკანასკნელ ათწლეულში აფხაზეთის ომს რამდენიმე შესანიშნავი გამოცემა მიეძღვნა: ქართველ და აფხაზ ავტორთა კრებული „ხიდი“, აფხაზეთიდან დევნილ ქართველ მწერალთა კრებული „აფხაზეთი“, წიგნი-ფაზლი „ვილაპარაკოთ“, მოთხრობების კრებული „შიშის ოთახი“, ჩატარდა საერთაშორისო კონფერენცია თემაზე „ქართულ-აფხაზური და ქართულ-ოსური ურთიერთობანი - წარსული, დღევანდელიობა, მომავალი“, გამოდის ჟურნალი „რიწა“ (რედაქტორი - ნანა ქარდავა), გაზეთი „ჩვენი აფხაზეთი“ (რედაქტორი - ნატო კორსანტია). ავტორები აფხაზეთის პრობლემებს უღრმავდებიან...

„14 გიგაბაიტის“ ცალკეული, პერსონალური ისტორიები ქმნის ერთგვარ ფაზლს, მონუმენტურ ტილოს, რომელიც ირეკლავს უმძიმეს განწყობილებებს ბავშვობაწართმეული, ბუდემორღვეული ახალგაზრდებისა, ვისაც ახსოვს კონტურებწანისლული წარსული, რომლის აღდგენასაც სუბლიმირებული განცდებით ცდილობს, მეხსიერების „გიგაბაიტების“ იმედად და მოშველიებით.

წიგნს უძღვის შემდგენლისა და კონცეპტის ავტორის, თეა კალანდიას ლაპიდარული წინათქმა, რომელიც, იმავდროულად, თოთხმეტიდან პირველ „GB-დ“ აღიქმება. ერთგვერდიან პროლოგში, რომელიც თვითმკმარ მინიატურად იკითხება, ავტორი ჰყვება 1992 წლის 14 აგვისტოს უმძიმეს შთაბეჭდილებაზე (სწორედ ამ დღეს დაიწყო ომი აფხაზეთში).

თარიღი თეას ცხოვრებას (ისევე, როგორც აფხაზეთის ყოველი მკვიდრისა, ეროვნების განურჩევლად) შუაზე ყოფს - ომამდე (სამოთხე) და ომის შემდგომ (ფუძემოშლილის მრავალწლიანი ჯოჯოხეთი).

მინიატურას წერილში კიდევ დავუბრუნდებით (მით უმეტეს, რომ კრებულს შემდგენლისეული ბოლოთქმაც ახლავს, რაც სიუჟეტურად კრავს ტექტ(ებ)საც და კონტექსტ-ქვეტექტსაც ამკვეთრებს).

შემდგენლისა და რედაქტორის ორიგინალური კონცეპტით, კრებულის ავტორები მეხსიერების გიგაბაიტებში გააცოცხლებენ ჩალექილ წარსულს და აქცევენ არა მხოლოდ ტექსტად ან ნახატად (რაც, თავისთავადაც, უმნიშვნელოვანესია), არამედ - ერთგვარ მანიფესტად, ომის საზარი „კანონების“, კადრების ილუსტრაციად და ლუსტრაციად.

მათთვის, ვისაც არ უნახავს, არ განუცდია ომის საშინელებანი, წიგნი აღიქმება გაფრთხილებად, დასტურად, ანარეკლად, როგორ ზემოქმედებს უდიდესი კაცობრიული დანაშაულის პროცესი და შედეგები თითოეული ადამიანის, მით უფრო - მოზარდის სულზე.

რედაქტორმა და შემდგენელმა კრებულის ავტორებად შეარჩიეს თოთხმეტი დევნილი ახალგაზრდა. ერთ-ერთის ტექსტი, მიზეზთა გამო, ვეღარ შევიდა კრებულის საბოლოო ვერსიაში, თუმც, რედაქტორის აბსოლუტურად გამართლებული, ორიგინალური გადაწყვეტილებით, მეთოთხმეტე „გიგაბაიტი“ ცარიელ სივრცედ დაფიქსირდა გამოცემაში, მინაწერით - „შენ“ - ანუ ყოველ მკითხველს შეუძლია, საკუთარი ისტორია, პერსონალური მოგონება „ჩასვას“ წიგნი-ფაზლის შეუცვებელ პასაჟში.

„ომის ბავშვთაგან“ თითოეული დღეს შემდგარი ახალგაზრდაა - პოეტი, მხატვარი, მსახიობი, სტუდენტი... თითო გიგაბაიტს მატებენ მრუმეფერებიან ფაზლს პაპუნა პაპასქირი

(„სახლი, რომელიც არ მახსოვს“), ნინო კალანდია („აბა, ულა“), ანუნა ბუკია („ჩემ-ინ სახლში“), გიორგი ესებუა („უჩემოდ სახლში“), თეა თოფურია („უმიზეზო“), პაატა შამუგია („მხსნელი“), ვინდა ფოლიო (თემურ ეზუგბაია)(„ვინდა ფოლიოს სოხუმის რუკა“), კახა კინწურაშვილი („(მე)მკვიდრე“), ზურა ჯიმკარიანი („08.2032“), ლადო ფოჩხუა („მეხსიერება და პეიზაჟი“, „ჩემი თანამგზავრები ცაში“), თომა პაპასქირი („ხვალ“).

თანმიმდევრულად მივყვებით მოგონებებს, რომელნიც ნებისმიერ ისტორიულ სახელმძღვანელოსა თუ ჟურნალისტურ რეპორტაჟზე უკეთ გვიამბობს, რომ ომი არასოდეს მთავრდება - ის მუდმივად გრძელდება და სამუდამოდ რჩება მეხსიერებაში, როგორც წარუშლელი, უმძიმესი მოგონება, ერთგვარი სტიგმა, რომელსაც წაუყრებ, თვალს მოუხუჭავ, მაგრამ ვერასოდეს დაივიწყებ... არც „ხელნაწერი იწვის“, არც „გიგაბაიტები.“

კრებულის პირველი (ავტორ-შემდგენლის შემდეგ - მეორე) ავტორი - მხატვარი პაპუნა პაპასქირი - წარმოდგენილია რუბრიკით „სახლი, რომელიც არ მახსოვს.“ რუბრიკის „ქუდქვეშ“ ხუთი უსათაურო ტილოა და ერთგვარი წინათქმა-რეზიუმე. ზუგდიდიდან შინ, სოხუმში ელექტრომატარებლით მიმავალი პატარა ბიჭის მოგონებებში მეტყველი პარადიგმა გაკრთება - „ჭა“: „ჭა და მატარებლის ფანჯარა ერთ სიმაღლეზეა. ბებიას არ უყვარს, როცა ჭაში ვიყურები“ (14 გიგაბაიტი, 2019:12).

„ჭაში ყურება“ წარსულის მოხილვის, გააზრების ბრწყინვალე პარადიგმაა. გვენიშნა სხვა ენიგმაც - ეზოში გადმოსული უშველებელი ლეღვის ხე. საოცარია, მაგრამ სწორედ ლეღვის ხეს აღიქვამს ცნობილი პალესტინელი მწერალი მურიდ ალ-ბარლუთიც თავის ცნობილ მემუარებში „რამალაში დაბრუნება“ ბავშვობის ერთგვარ ენიგმურ ანარეკლად (ბარლუთი, 2009: 86).

ლაკონიურ-ლაპიდარული წინათქმის წინადადების ბედნიერი განწყობა - „ორი საათიც და სახლში ვიქნები“ დევნილობის გრძელ, უმძიმეს წლებად იქცა, კიდევ - ტილოებად, რომლებშიც ილანდება იძულებით მიტოვებული მშობლიური ქალაქის კონტურები - რატუმა (ერთგან მკვეთრსილუეტისანი, მეორეგან - კონტურებწანისლული), ზღვაში ჩაკიდებული რესტორანი „ამრა“, უსაყვარლესი დელფინებით, ნაცნობი (თუ არც ისე) სახლებით... ფერთა პალიტრაზე დომინანტური ლურჯია, სოხუმის ფერი - ზღვის, ცის... ნაირა გელაშვილის ლექსშიც „სიმღერა ქალაქ სოხუმზე“ სწორედ ლურჯი კონსტატირდება დომინანტურ ფერად: „შავი ზღვის პირას თეთრი ქალაქი მახსოვს... და ელვარება შავ ზღვის მუქი ლილა“ (გელაშვილი, 2006: 218).

ლურჯს ობერტონებად სდევს მეწამული, შავი, ალაგ-ალაგ - ნარინჯი. პალმის სილუეტი შავია (საგულისხმოა, რომ რუსეთ-საქართველოს ომის სხვა პასაჟის - სამეგრელოს „ოპერაციის“ ამრეკლავ პასაჟში ზვიად კვარაცხელია ომის პარადიგმულ სახედ ჩამწვარ-ჩაშავებულ პალმას ხატავს - ნ.კ., ნ.მ.). იქნებ, პარადიგმის აღქმა ხელოვნურია, მაგრამ ... პალმა ის მცენარეა, რომლის რტოებსაც იერუსალიმში შებრძანებისას უფენდნენ მაცხოვარს მორწმუნენი... ომის დროს სოხუმშიც და ზუგდიდშიც იწვოდა პალმა, ადამიანებს დაავიწყდათ ღმერთი...

არც ტილოებზე ობერტონად გამკრთალი ნარინჯისფერი გვაგონებს აფხაზეთის ნარინჯ-თურინჯებს - ფორთოხალ-მანდარინს, უფრო - ომის ხანძრის ანარეკლად, ალად აღიქმება პაპუნა პაპასქირის ტილოების კობალტისფერ გრუნტზე.

წინათქმის განწყობით დავასრულებთ: „სამინებლიდან ზღვის პატარა ნაწილი ჩანს. მე ფანჯრის მხარეს ვწევარ“ (14 გიგაბაიტი, 2019: 12).

ტექსტის ლაპიდარულ მონასმში, ისევე, როგორც ტილოების კობალტისფერში, იგრძნობა იმედი - სოხუმის ყველა წერტილიდან ჩანდა ზღვა. დევნილის მეხსიერების ყოველი გიგაბაიტი ინახავს („იმარხავს“) ზღვისა და ქალაქის ფერსა და სურნელს, და არამხოლოდ ინახავს - ტრანსლირებს.

(აქვე უნდა აღვნიშნოთ ერთი დეტალიც - გამოცემის მაღალი პოლიგრაფიული დონის გამო ტილოები სრულფასოვან რეპროდუქციებად აღიქმება, ჩინებული საავტორო ალბომის დაუვიწყარ ფრაგმენტებად).

კრებულის მომდევნო რუბრიკაა „აბა, ულა“ (მეგრულად: „აბა, წასვლა! აბა, წავედით!“ - ამ კონკრეტულ შემთხვევაში, არა ხალისიანი, არამედ - ტრაგიკული კონოტაციით - გაქცევის, გასწრების მნიშვნელობით). პასაჟის ავტორია ნინო კალანდია. როგორც პაპუნა პაპასქირის ტილოებს, იაპონურ ნეცკეთა მსგავს პაწია ფიგურებსაც ავტორისეული წინათქმა უძღვის. თუკი პაპასქირთან „ჭაში ყურება“ წარსულის გააზრების პარადიგმა, ნინო კალანდიასთან „მეხსიერება ცახცახებს დაჭრილ ღამურასავით“ (პანდემიის ეპოქაში გააზრებული ბნელი კონოტაცია „ღამურასი“ უნებლიეთ დაგვაფიქრებს ანალოგიაზეც - ომიც პანდემიაა, უგუნურობის ეპიდემიის განშლა უფართოეს სივრცეზე).

ბალერინობაზე მეოცნებე პატარა გოგონა ზეთისხილისფერთვალებიან მოცეკვავეს ხატავს (ნახატიც წარმოდგენილია, თარიღითურთ - 1989 წლის 30 იანვარი. ომამდე დარჩენილია ოთხი წელიწადი და რვა არასრული თვე). წინათქმაში გაკრთება დედ-მამის აბრისები - დედის უმშვენიერესი კაქტუსების ბაღი და მამის მიერ მიხატული „ფეფები“ (ტერფები) ფარფატა მოცეკვავისა, რადგან ნინო ჯერ პატარაა და მხოლოდ პუანტების დახატვას ახერხებს... კაქტუსი საკულტო ქართველ ავტორთან, გურამ დოჩანაშვილთან („სამოსელი პირველი“) სიყვარულის ყვავილია (არა ვარდი, ია, შროშანი, არამედ - სწორედ კაქტუსი - ჩხვლეტია და მკაცრი!). მოგონების გიგაბაიტები კაქტუსის ეკალივით კაწრავს სულს. კრებულის სხვა გვერდებზე ნეცკესდარი ფიგურებია. კომპოზიციები განსხვავებულია, შთაბეჭდილებებიც: პირველზე ფიგურათა გროვია (ტალახისფერი, ლბილი ნარინჯისფერი, გაფცქნილი მანდარინისფერი), მეორეზე, თითქოს საჭადრაკო დაფის ნახევარზე, თითქმის იგივე ფიგურები მწყობრად განლაგებულან, ოღონდ, 31 ტალახისფერია, ერთადერთი - ნარინჯისფერი, მესამეზე - გამჭვირვალე სტერილურ პარალელეპიპედში ერთადერთი ტალახისფერი ფიგურა დგას, მეოთხეზე - მართკუთხა ღიობში - კვლავ ერთადერთი ტალახისფერი, ბრტყელ ზედაპირზე კი, ერთგვარ „სახურავზე“ - ცხრა ტალახისფერი...

ინსტალაციების ინტერპრეტირება იმდენნაირად შეიძლება, რამდენიც აღმქმელ-მაყურებელია. ინტერპრეტაციათაგან ერთ-ერთია ტალახისფრად ტრანსფორმირებული ნარინჯისფერი ბავშვობა, რომელიც კი არ დამთავრდა, შეწყდა. იწყება ომი, აპრიორი წყდება ბავშვობა (სიმპტომატურია, რომ 1989 წლის ბალერინასაც ნარინჯისფერი კაბა აცვია). თუმც, ისევე, როგორც პაპუნა პაპასქირის კობალტისფერს ბზარავს ვერცხლისფერი, ნინო კალანდიას ტალახისფერში ნარინჯისფერი არა ომის ხანძრის, არამედ ფორთოხლის(ფრის) (აფხაზეთის საკულტო მცენარის) ანარეკლად გვსურს დავინახოთ...

კონცეპტუალური კრებულის მესამე (მეოთხე) პასაჟი კონცეპტუალურივე რემარკათი - „შენ“ - ცარიელი სივრცე (გავიმეორებთ, რედაქტორის - ნანა გაფრინდაშვილის ორიგინალური, აბსოლუტურად გამართლებული გადაწყვეტილებით) თითქოს მკითხველს ეპატიჟება, საკუთარი მოგონებების „გიგაბაიტებით“ შეავსოს ნაპრალი, ნაბზარი - აკი „ყველას რაიმე აქვს სახსოვარი“ [გალაკტიონი], თანაავტორად, აქტორად აღიქვას თავი, ომის ტალახისფერ მოგონებებში საკუთარი - ნარინჯისფერი („სიცოცხლის ჰომიოფელი“) ამოლანდოს.

მეოთხე (მეხუთე) პასაჟში “Check-in სახლში“ წარმოდგენილია ამავე სათაურის მინიატურა და ინსტალაცია „I Swam Enguri.“ ენგური ის მდინარეა, დანარჩენი საქართველოსაგან რომ აცალკევებს რუსული იმპერიის მიერ ოკუპირებულ ქართულ მიწას - აფხაზეთს, რაც შეიძლება გეოგრაფიულად დროებით დაინარჩუნოს მტერმა, მაგრამ მეხსიერების გიგაბაიტებიდან ვერასოდეს ამოშანთავს, მით უფრო -

მეხსიერებიდან ბავშვისა, რომელიც სამოთხიდან ჯოჯოხეთში გამოისროლეს, თუმც კონტრაბანდასავით გამოყოლილი ხსოვნის ამოშანთვაზე „ვერ იზრუნეს“... ჰოდა, იზრუნოს იმპერიამ, როცა დანარჩენი მსოფლიო იხილავს ანანო ბუკიასეულ „უმანკოების მუზეუმს“ (ორჰან ფამუქისეულის ანალოგიით) - კობალტისფერ (კვლავ კობალტისფერ!) ფონზე გეომეტრიული წესრიგით განლაგებულ ნივთებს, რომელთაც „მოაქვთ ზღვის ნაპირების სურნელი“ [გრ. რობაქიძე]: ფერად-ფერად კენჭებს, ზღვის ტალღების ლოკვით კიდებგაგლუვებულ მინის ნამსხვრევებს, მარაოსებრ ნიჟარებს და თავად მარაოს, საზაფხულო საბავშვო ფეხსაცმელს (სლენგით, თუ დამახინჯებული რუსულის კალკით - „ბასანოშკს“ (босоножки)), იქვე - გაცვეთილ დახურულ „ტუფლსაც“, კომპასს, სოხუმური სიგარეტის - „ასტრას“ კიდებმემოფლეთილ კოლოფს, ჩიბუხს, კამათელს (ზღვისპირა ნარდისას), საბავშვო სათამაშო კონსტრუქტორის ფერად ნაწილებს, საკოლექციო მანქანების სამიოდე ეგზემპლარს, თხილს, შავ-თეთრ ძველ ფოტოს... ვისაც სოხუმში (ან სუბტროპიკული ზონის ნებისმიერ ზღვისპირა ქალაქში) უცხოვრია, ეს ნივთ-ფრაგმენტები მირიად მოგონებას წამოუშლის - თავის „ითაკას“ მოაგონებს, „ტკბილ-მწარე კვამლს“...

„როგორ გადმოვცე ის, რასაც ვეძებ და ის, რაც ვიპოვე?“ - რიტორიკულ კითხვას დასვამს ანუნა ბუკია, რომელიც (თუმც ენგურის გადაცურვას 1993 წლიდან უკრძალავენ) კატეგორიულად აცხადებს: „I Swam Enguri“ („გადავცურე!“) და ეს კატეგორიულობა წართმეულ ბავშვობაში ჩარჩენილი ბავშვის ჭირვეულობა კი არა, მ კ ვ ი დ რ ი ს, პატრონის პოზიციას, რომელსაც ვერასოდეს ვერავინ გამოაძევებს სამკვიდროდან, რადგან სამკვიდროს უფალი გვისაზღვრავს და არა ინვაზორი, ისეთი სასტიკიცა და უგუნურიც კი, როგორც საქართველოს თანამედროვე ოკუპანტია.

გოგონა საკუთარ მისამართს ციტირებს. ანუნა ბუკიას მინიატურაშიც საძინებლის სარკმლიდან იგივე ხედია, რაც პაპუნა პაპასქირისა (სოხუმის ყველა სარკმლიდან ერთი (და იგივე) ხედი ჩანდა): „მწველი მზე დამაბრმავებლად ანათებს შავი ზღვის ცაზე.“ კონსტრუქცია პოეტური ლიცენცია არაა - შავ ზღვას საკუთარი ცა აქვს, როგორც ყოველ ზღვას და ყოველ ადამიანს...

მინიატურის უკანასკნელი ფრაზა ზუსტია: „უჩვეულო სულიერ სიმშვიდეს განვიცდი - თითქოს დედას დავუბრუნე მზე, შავი ზღვა და თოლიები.“ ფრაზა არა მარტო სიუჟეტს, დროთა დარღვეულ კავშირსაც კრავს - მახვილი მოუდის საკრალურ სიტყვას „დედა.“ დედაც და ზღვაც საკრალური(ს) წიაღია.

გიორგი ესებუასეული პოეტურ-პროზაული ნარატივი („წერილიდან“, „ფრენა“) „14 გიგაბაიტი“ მეექვსე პასაჟია, მეექვსე „გიგაბაიტი.“ ავტორის პოეტური კრებული როსტომ ჩხეიძის რედაქტორობით 2018 წელს გამოსცა „ჩვენმა მწერლობამ“, ნატა ვარადას შესანიშნავი წინასიტყვაობითა და მარინე ტურავასა და იოსებ ჭუმბურიძის ასევე შესანიშნავი ბოლოსიტყვაობებით (ესებუა, 2018). ლექსი „წერილიდან“ კონცეპტუალური ტექსტია, რომელშიც ახალგაზრდა თავის (მის დაბადებამდე) დამწვარ სახლში დამკვიდრებულ „მკვიდრს“ შეესიტყვება და რიტორიკულ კითხვას დაუსვამს: „არ იპარები ღამდამობით ღია სარკმლიდან ღია ზღვისაკენ? გყოფნის ჰაერი?!“

ხაზგასმით აღვნიშნავთ ავტორთა მზერის საერთო რაკურსს, საერთო პარადიგმას - ზღვისაკენ გაჭრილ ფანჯარას. დომინანტური ფერი გიორგი ესებუასთანაც ლურჯია („შენი და ჩემი დის სარკეში გაილანდება, ალბათ, და იქნებ, დღიურებშიც იწერდეს ლექსებს და ცრემლებივით უბრწყინავდეს დედაჩემის ლურჯი საყურე?!“ („14 გიგაბაიტი“, 2019: 56).

აქაც დედის აბრისი კრთება და აქაც - ლურჯის პედალირებით. კონკრეტული დედა ლექსში სრულიად აფხაზეთის პარადიგმულ სახედაც აღიქმება.

მეხსიერების გიგაბაიტები კრავს დროთა დარღვეულ კავშირს და წარმოსახული (გიორგი 1997 წელს, აფხაზეთის ოკუპაციის შემდეგ დაიბადა) წარსულის გამაზრებელი

წარმოსახულსავე მომავალში მოგზაურობს, წარმოიდგენს უნახავ მშობლიურ ქალაქში დაბრუნებას (რაც, რეალურად, პირველხილვას). თუ ანუნა ბუკია „ენგურს გადაცურავს“, გიორგი ესებუა მშობლიურ სივრცეში (რომელიც გარდაცვლილმა ბაბუამ მონათხრობებით გაუმშობლიურა) უნდა გაფრინდეს. ((გა)ფრენამდე სულ უფრო ნაკლები და ნაკლები დრო რჩება). ცნობიერების ნაკადი დროის ფრაგმენტებს კრავს და ტექსტის ქსოვილიდან ამოიზრდება პასუხგაუცემელი, გულზე ლოდივით დაწოლილი კითხვა: „ნუთუ სადღაც შორს, ძალიან შორს არის იდუმალი ქალაქი, სადაც ვერავინ ბრუნდება?!“

ეს „შორს“ სულ რაღაც 400 კილომეტრია თბილისიდან...

„სიშორის შენის სიახლოვე, მარადის მძაფრი, აბრუებს ყნოსვას“ (გალაკტიონი)...

მეხსიერების გიგაბაიტებსაც „აბრუებს.“ სწორედ ამ გამაბრუებელ სურნელზე ჰყვება თანამედროვე ქართული პროზაული ნარატივის ერთ-ერთი გამორჩეული „ხმა“ - თეა თოფურიაც, საკუთარი მეხსიერების ტალანში, საკუთარი „უმანკოების მუზეუმში“ გვისტუმრებს. მინიატურა „უმიზეზო“ („14 გიგაბაიტის“ მომდევნო (მეშვიდე) პასაჟი) დაუვიწყარ, მძიმე რეფლექსიას გვთავაზობს - ძველი კარადის სურნელს... „უსულო საგნებსაც შეუძლიათ რაღაცნაირად დაგემშვიდობონ. ის სურნელი, რომელიც ჩემს წამოსვლამდე მთელი წელი იდგა პატარა კარადაში (თითქოს წამლის, თითქოს ყვავილების, ციტრუსის, მაგრამ - მხოლოდ თითქოს), შემდეგ არსად და არასოდეს მიგრძნია“ („14 გიგაბაიტი“, 2019: 70).

პრუსტიესული აღწერაა, კომბრეს შემოგარენის კუნელისა (პრუსტი, 2016: 177). სათაური მინიატურისა სხვა ფრანგულ შედეგთანაც გადაამისამართებს მკითხველს ასოციაციურად - „უმიზეზო ნაღველი, არსაიდან რომ არაფრით არის ნაკარნახევი“ (ვერლენი, 1977: 89).

უმიზეზო არაფერია სამყაროში, ყველა „მიზეზს“ მეხსიერების გიგაბაიტ(ებ)ი ინახავს.

მორიგ პასაჟში ამჯერად უკვე თანამედროვე ქართული პოეტური ნარატივის ასევე გამორჩეულ ხმას - პაატა შამუგიას მივაყურადებთ, ოღონდ კრებულში არა პოეტური, არამედ პროზაული ნარატივია წარმოდგენილი - მინიატურა „მხსნელი.“ ტექსტის პროზაული ფაქტურაც კი პოეტურ სიფაქიხესა და სიღრმეს, ლირიკულ ინტონაციებს, ობერტონებს იტევს. პირველივე ფრაზა დახვეწილი სენტენციაა - „მოიგონო რამე, ნიშნავს იწინასწარმეტყველო წარსული... ზუსტი თარიღებით წინასწარმეტყველება არ შემძლია“ (14 გიგაბაიტი, 2019: 76).

ფრაზის კონცეპტი იგივეა, რაც ასევე ომთან (პირველ მსოფლიო) დაკავშირებული პოსტმოდერნისტული ფილმისა - „მოგონებები მომავალზე“ (*რეჟისორი - ჯეიმს კენტი, სცენარი დაფუძნებულია მოგონებებზე ვერა ბრიტონისა, რომლის ჩანაწერები ლიტერატურათმცოდნეებმა „დაკარგული თაობის ხმად“ მონათლეს - ნ. კ., ნ. მ.*). სურათის ქრონოტოპოსი გამუდმებით იცვლება, რათა დროის სხვადასხვა ჰიპოსტასში იქნეს გააზრებული კაცობრიობის წინაშე ჩადენილი უდიდესი დანაშაული.

ის, რომ საგანგებოდაა ხაზგასმული „ზუსტი თარიღებით წინასწარმეტყველების“ შეუძლებლობა, ცხადყოფს ფაქტს, რომ ომის დანაშაულები „უთარილოა“, განგრძობადი, უსრული, წარუშლელი - ყოველ დროებაში ჩნდება ტრაგედიის უმძიმესი რეციდივები, ტრავმულ მეხსიერებად, ტრაგიკულ ხსოვნად რეფლექსირებული.

ერთდროულად, გულისმომწყველელ-გროტესკული მონასმი („სიყვარული არასოდესაა ადრე“ - „პირველი სიყვარული“ თანაბადელია, სიყვარულის მიზეზი - ბუთქუნა გოგოს მადა!) ტრაგიკულით იცვლება - „თურმე შესაძლებელია ბადის შეყვარებულის გვარიც დაგავიწყდეს“ იმიტომ, რომ (კვლავ კინემატოგრაფს დავესესხებით, ერთი რუსული ფილმის სათაურისა არ იყოს) «Завтра была война.»

ომზე საუბრისას ყოველი „გიგაბაიტელი“ საოცარ ტაქტს, ლაკონიურ ნარატივს ირჩევს. იქნებ, არც ირჩევს და სათქმელის ტრაგიზმი თავისთავად ამოიყოლებს სწორედ ამ

კონკრეტულს სტილს - ლაპიდარულსა და, ფაქტობრივად, განძარცულს მეტაფორიზებისაგან?!

ვინდა ფოლიო (თემურ ეზუგბაია) სოხუმის საკუთარ რუკას ქმნის. მოგვაგონდება ფოლკნერის რომანებს დართული იოკნაპატოფას რუკა თუ უმბერტო ეკოს „ვარდის სახელს“ მოდევნებული სქემა ლაბირინთისა, ოღონდ, თუ მსოფლიო სახელის მქონე მოდერნისტისა თუ პოსტმოდერნისტის ტექსტების ქრონოტოპოსი წარმოსახულია, ვინდა ფოლიოსი - გახსენებული. „მქონდა იგი თუ მომაგონდა?!“ (გალაკტიონი).

„სოხუმზე ბევრი არაფერი მახსოვს, მხოლოდ რამდენიმე ეპიზოდი - ჭადრაკის დაფის მსგავსი დიდი ქვაფენილი, წითელი და თეთრი. შესაძლოა, დიდი არც იყო. უბრალოდ, მაშინ ასე მეჩვენებოდა.... კიდევ - „კანფეტის ხე, რომელიც „პიტომნიკის“ (მაიმუნთსაშენის) ტერიტორიაზე იზრდებოდა, სადაც შესვლა აკრძალული იყო - „იქ თუ გადაძვრებით, მაიმუნები შეგჭამენ“ (14 გიგაბაიტი, 2019: 92) (1993 წლის 27 სექტემბრის - სოხუმის დაცემის - შემდეგ საშენიდან გამოქცეულ-გამოშვებული მაიმუნები დაცარიელებულ-გაპარტახებულ ქალაქს მოედვენენ).

ფრაგმენტები ფაზლს ქმნიან, თითქოს ბურუსიდან ამოიზრდება ქალაქი, რომლის კონტურები ბავშვების მეხსიერებაში წაინისლა, მაგრამ, თურმე, გონის თუ გულის გიგაბაიტები „მუშაობს“, პალიმფსესტივით თუ გადაფხეკ ახალ შთაბეჭდილებებს, ეგებ, რა აღმოაჩინო ხსოვნის საგანძურში, მაგალითად, რუკა, რომელზეც „განძთა კუნძულია“ - სოხუმი...

ომი ადამიანებს აქრობს... ვინდა ფოლიოს ერთი ბიჭიც ახსოვს, მაგრამ „სად და როდის გაქრა, არც [იცის]“.... სწორედ ამ სტილზე ვსაუბრობდით ზემოთ - მშრალ, მაგრამ გულისგამყინავად ტრაგიკულ ლაკონიზმზე. გალაკტიონის ციტატისა არ იყოს: „თუ გინდა, ჯვარს ეცვი... საშველი არ არის... არ არის...“

მორიგი „გიგაბაიტელი“, მსახიობი კახა კინწურაშვილიც მემკვიდრეა - ქალაქისაც და ომის ტრავმული ხსოვნისაც (მის მოგონებას ასეც ჰქვია - „(მე)მკვიდრე.“ სათაური, ფაქტობრივად, უთარგმნელია, რადგან, სემანტიკიდან გამომდინარე, სიტყვა თავისთავში აერთიანებს პირველი პირის ნაცვალსახელს (მე-ნარატორს), გაარსებითებულ სახელზმნას (მკვიდრი), რომელსაც კონცეპტუალური დატვირთვა აქვს (ქართველი აფხაზეთში მკვიდრია, და არა - „გვიან ჩასახლებული სტალინ-ბერიას მიერ“, როგორც ამ აბსურდის ტირაჟირებას ცდილობენ მავანნი), ჯამი კი - „მემკვიდრე“ - პასუხისმგებლობის კონცეპტით აღბეჭდილი კონოტაცია.

კახა კინწურაშვილი, ვინდა ფოლიოსავით, თუ პაატა შამუგიასავით (სხვა „გიგაბაიტელებივითაც“) ბავშვობის მოგონებებს ჩაულრმავდება და რიტორიკულ კითხვას დასვამს: „ნუთუ, რამდენიმე მოგონებას ჰქვია ბავშვობა?!“ აქაც (წინასწარ დათქმულივით) იგივე მანერაა თხრობის - ლაპიდარული, მაქსიმალურად დაწურული, თითქოს იაპონურ პოეზიას ვკითხულობდეთ: „მე რომ დავიბადე, ბაბუამ ეზოში პალმა დარგო. ის ახლა ოცდაცამეტი წლისაა“ (14 გიგაბაიტი, 2019: 95).

მსახიობი ქრისტეს ასაკში, ბავშვობის მოგონებისას, არ „სახიობობს“ - უნიღბოდ ჰყვება საკრალურზე, რაც წაართვეს და მხოლოდ ხსოვნამ „დაიმარხა.“

ზურა ჯიმკარიანის ფრაგმენტული ნარატივი („08.2032“) 2032 წლის აგვისტოში გვამოგზაურებს. ტექსტი ფენტეზია - „რამდენიმე საათში ქართულ-აფხაზური კონფედერაციის კოსმონავტები დატოვებენ მიწას და შეურთდებიან დედამიწის სხვა შვილებს მთვარის ბაზების რეკონსტრუქციაში“ (14 გიგაბაიტი, 2019, 104).

ფენტეზი თითქოს სახელმწიფოებრივი მოწყობის აბრისსაც წარმოაჩენს - „ქართულ-აფხაზურ კონფედერაციას“ (ნუთუ მომავალი თაობისათვის მისაღებია საქართველოს „კონფედერაციად“ წარმოდგენა, ნაცვლად უნიტარული სახელმწიფოსი?! - ნ.კ, ნ.მ.) და არცთუ შორეულ მომავალში სულაც არაფანტასტიკურ რუტინაზე - „მთვარის ბაზების რეკონსტრუქციაზე“ ჰყვება. რა მოწყვლადი ჩანს/გამოჩნდება კოსმიური სივრცეებიდან

ჩვენი პაწია ცისფერი პლანეტა და რა აბსურდული - ამ პაწია „სახლში“ იმპერიათაგან ინსპირირებული ლოკალური ომები, რომელთა შედეგებიც აღნიშნულ „ლოკალთა“ მცხოვრებთათვის უნივერსუმის მსხვერვის ტოლფარდია ...

ქართველთა მთავარი წიგნის - „ვეფხისტყაოსნის“ კონცეპტით, ღმერთმა „ჩვენ, კაცთა, მოგვცა ქვეყანა, გვაქვს უთვალავი ფერიითა“, მაგრამ დევნილის უნივერსუმს ყოველთვის აკლია „უთვალავთაგან“ მთავარი - სამკვიდროს ფერი - აფხაზეთიდან დევნილთათვის ეს კობალტია (ან ლურჯის ნებისმიერი ნიუანსი თუ ობერტონი, როგორც არაერთგზის აღვნიშნეთ ზემოთ).

საკრალური ფერიც კი ომის სივრცეში კომმარულ ხილვებს (გამო)იწვევს - „ცასავით ლურჯი მიცვალებული გვერდით კორპუსში. რომ არა შიმშილისა და სტრესისაგან დაქვეითებული ესთეტიკური შეგრძნება, ჩვენ მას მუზეუმში შევინახავდით, როგორც სილურჯის დეფინიციას...“ (14 გიგაბაიტი, 2019: 111).

ტექსტში გამუდმებით იცვლება ტონიც და ობერტონებიც, კომმარულს ნათელი ანაცვლებს, სასოწარკვეთას - იმედი...

ერთ-ერთ პასაჟში, სამყაროს ზურა ჯიშკარიანისეულ მიკრომოდელში, ახალ კოსმოგონიურ სისტემაში „არავის ახსოვს ომი, ბალახით დაფარული კორპუსები... ყველაფერი დეკრიმინალიზებულია, ყველა - ბედნიერი. აი, რა ხდება აფხაზეთში, რომელსაც „ევრაზიის კალიფორნიასაც კი ეძახიან“ (14 გიგაბაიტი, 2019: 104). პოსტმოდერნიზმის თუ ალტერმოდერნის კანონიკის შესაბამისად, მწერალი ამ ფრაზას არა საკუთარ, არამედ „ნიუ-იორკ ტაიმსისეულ“ ციტატად წარმოგვიდგენს...

ტექსტის კოლაჟურ ფაქტურაში ერთმანეთში ირევა წარსულის მოგონებები და აწმყოსეული განაზრებები, „დიდი აფეთქების“ თეორიის მიწიერ რეფლექსიად მეზობელ კორპუსს ომის დროს დაცემული ბომბის აფეთქება აღიქმება. უკომენტარო ციტატა ომის ტრაგიზმს, ფაქტობრივად, სრულყოფილად ირეკლავს - ომი ახალი, უღმერთო „კოსმოგონია“, არა „სიცოცხლის ჰომოფელი“, არამედ - უარმყოფელი.

პოსტმოდერნისტული, ტრაგიკულ-გროტესკული მონასმებით აღიწერება ომისეული „შესაქმე“ (ანუ, შესაქმე უკუღმა): „იცხაკ ლურისა „კაბალაში“ სამყარო კატასტროფის შედეგად იქმნება ეს, ალბათ, აღწერაა ერთ-ერთი ყველაზე ტრაგიკული სამყაროსი, რომელიც ოდესღაც შეუქმნია რომელიმე რელიგიას. ღმერთის შეცდომის გამო ღვთაებრივი ლარნაკები იმსხვერვეა და სინათლის ნაწილაკები უდაბურ სიბნელეში იკარგებიან. სწორედ აქ, ტერიტორიაზე, რომელიც „ღმერთმა მიატოვა“, ჩნდება ჩვენი სამყარო... ლურია მეგრული, ან აფხაზეთი გვარია და კატასტროფა, რომელზეც ის საუბრობდა, ჩვენი კატასტროფაა“ (14 გიგაბაიტი, 2019: 105).

ომის კონტექსტში ტრაგიკულ-გროტესკულად გაიჟღერებს „მეგრელ-აფხაზი“ ლურისა, სტრაბონისა თუ იტალო კალვინოს, რეალური დიოსკურიისა თუ ირეალური, წარმოსახული ქალაქების სახელები... მწერლისათვის სოხუმიც „კვანტურ სუპერპოზიციამია - თან არსებობს, თან - არა...“

როგორც ნუგზარ შატაიძის ნოველაში „მოგზაურობა აფრიკაში“, ან გელა ჩქვანავას მოთხრობებში, „14 გიგაბაიტის“ გოგო-ბიჭების თვალთა და გულით აღქმულ-აღწერილი ომიც უზუსტესი ანარეკლია ამ არააადამიანური ფენომენისა, რომელიც არა და არ მთავრდება - უკვე დევნილობაშიც, თითქოს „სამშვიდობოზე“, ფხიზლობენ ომის აჩრდილები, რომელთაც სათითაოდ გამოიხმობს მწერალი შესაქმნელად კომმარულ-ფანტასმაგორიული მხატვრული სივრცისა, ასე რომ ჰგავს დალის სიურრეალისტურ ტილოებს.

საპირისპიროდ ბანერ-ბილბორდებზე წაწერილი პათოსური ფრაზისა: „გვახსოვდეს აფხაზეთი!“ მწერალი პარადოქსით ქმნის მხატვრულ-პუბლიცისტური ტექსტის შემზარავად მართალ ფაქტურას - უმძიმესი ფინალით: „და მერე, წლების შემდეგ, დგება დრო, როცა ხვდები - იმისათვის, რომ დამთავრდეს ომი, რომ იზეიმოს სუბტროპიკულმა

და არა რკინის სუნმა, ახალდაცლილი „კალაშნიკოვის“ ლულას რომ ასდის, საჭიროა... დაივიწყო საკუთარი მკვდრები, საკუთარი დაჭრილები და საკუთარი დანგრეული კორპუსები... როცა მოვა დრო და განთიადის საზღვრებთან ერთმანეთის პირისპირ დავდგებით, ისინი მოვლენ თავიანთი მკვდრებით, ჩვენ მოვალთ - ჩვენებით... დროა, გავუშვათ მკვდრები. როგორც მანტრა, გავიმეოროთ აისის დროს: მე ვივიწყებ საკუთარ მკვდრებს, რომ შენ ცოცხალი მიყვარდე - ვითარცა თავი ჩემი, ვითარცა მკვდარი ჩემი (*აზრობრივი მახვილი სწორედ ამ სინტაგმას მოუდის - „მკვდარი ჩემი“ - ნ.კ., ნ. მ.*), ვითარცა და და ძმა ჩემი“ (14 გიგაბაიტი, 2019: 112).

ლადო ფოჩხუას ტილოზეც („გაგრა“), როგორც მოსალოდნელი იყო, კობალტისფერი ზეობს. ჩანაწერების („სატელიტები ცაში“) ფაზლი (ნიუ-იორკი, წყნეთი-თბილისი, სოხუმი) „ჭრელია“, აღრეული ქრონოტოპოსი დროისა და სივრცის ფრაგმენტებად რეფლექსირდება, ომამდელი, ომისდროინდელი, ომისშემდგომი სოხუმის ვიზიონები განსხვავებულია. შთამბეჭდავია მხატვრისეული ხილვა, ომის დაწყებამდე ერთი თვით ადრე, ოთხმოცდათორმეტის ივლისში რომ სწვევია ხელოვანს: „წარმოვიდგინე, როგორ დაფარა ქალაქი უზარმაზარმა იისფერმა ღრუბელმა, ჯერ შუქი, შემდეგ - გამვლელები, თეთრი სახლები, მანქანები, სანაპირო, პალმები, ნავსაყუდელი. ბოლოს ჩრდილებიც გაქრა, თითქოს ვიღაცამ ხელი ასწია და უზარმაზარი, კაშკაშა ნათურა გამორთო (*შდრ. გიორგი სოსიაშვილის „გამორთული მთვარის“ კონცეპტი - ნ.კ., ნ. მ.*)... წყვილია ჩამოდგა. დაბნელდა. შავმა ფერმა ყველაფერი შთანთქა, არაფერი დატოვა, ქალაქის ყველა წითელი და მწვანე გადაფარა, მით უფრო - თეთრი. გამურული, გაჭვარტლული ქალაქის თავზე ნელ-ნელა და საშიშად მოცურავდნენ შავი ღრუბლები... უნდა დავხატო, - გავიფიქრე...“ (14 გიგაბაიტი, 2019: 142).

მედიტაციისას წარმოსახული ერთ თვეში აცხადდება (როგორც რეზო ინანიშვილის მინიატურაში - „ბზიფის შესართავი“) - მშვენიერი საკურორტო სივრცე „ბნელ, შემზარავ ქალაქად“ იქცევა - შემზარავივე ბედით თუ ბედისწერით.

კრებულის ბოლო გიგაბაიტი პაპუნა პაპასქირის პარაბოლაა - „ფეხსაცმელი წვიმაში.“

ერთკვირიანი ხეტიალის შემდეგ, დაკარგული ფეხსაცმელი, ბოლოს და ბოლოს, იპოვის მშობლიურ სახლს.... პარაბოლა გამჭვირვალეა....

კრებულის ეპილოგში შემდგენელი, თეა კალანდია ორიგინალურად კრავს წინათქმაში ორიგინალურადვე განსაზღვრულ სიუჟეტს...

ბილბორდების პათოსური „გვახსოვდეს აფხაზეთი“ ძალადობდა ჩემს მეხსიერებაზე, დაწერს პასაჟში „მე“, მამის - ბრწყინვალე პოეტის, გენო კალანდიას გენიალური ლექსის - „ლოტოფაგების“ პერსონაჟად წარმოიდგენს თავს - „მთელი ეს ოცდახუთი წელი უხვად მივირთვი ლოტოსი და ვცდილობდი, დამევიწყებინა წარსული.“

„დავიწყებული წარსული“ თოთხმეტ გიგაბაიტად ტრანსფორმირდა...

ბესიკ ხარანაულს, თანამედროვე ქართული პოეზიის მეტრს, უთქვამს - „ეს ამბები ისეთი ნამდვილია, ისეთი სულისშემძვრელი, რომ ლიტერატურაზე უფრო დიდი ამბები ხდებაო“ (14 გიგაბაიტი, 2019: 166).

ლევან ბრეგაძე, თანამედროვე ქართული ლიტერატურათმცოდნეობის ერთ-ერთი გამორჩეული პერსონა, თვლის, რომ ლიტერატურაში მომავალი „ნონფიქშენს“ ეკუთვნის (**ბრეგაძე, 2013**).

ნონფიქშენ-გიგაბაიტების ფინალური ფრაზაც ნამდვილია, არაპათოსური: „აფხაზეთის ამბების რეპრეზენტაცია დაიწყო და აუცილებლად გაგრძელდება“ (14 გიგაბაიტი, 2019: 167), ისევე, როგორც ცხინვალის რეგიონის ამბებისა, რომელთა ლიტერატურულ რეცეფციაშიც აშკარად იკითხება კოლექტიური ტრავმის ამსახველი პასაჟები.

„ქართულ-ოსური კონფლიქტი“ საქართველოში საბჭოთა სამართლებრივი მემკვიდრეობის დანერგვის გამოძახილია. სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქი საქართველოს შემადგენლობაში ქართველი ხალხის ინტერესების საზიანოდ, 1922 წლის 20 აპრილს შეიქმნა.

ქართულ-ოსური ურთიერთობები 80-იანი წლების მეორე ნახევრიდან იძაბება. „სამხრეთ ოსეთში“ (ცხინვალის რეგიონში) კონფლიქტი ჩნდება და ღრმავდება პოლიტიკურ, ეკონომიკურ, კრიმინალურ და ეთნო-ნაციონალურ დაპირისპირებათა ფონზე.

1990-იანი წლების დასაწყისში რუსეთის ფედერაციამ გამოიყენა ჯერ კიდევ საბჭოთა რეჟიმის დროს მომზადებული ნიადაგი, დაიწყო ეთნიკური დაპირისპირების გაღვივება საბჭოთა ხელისუფლების მიერ საქართველოში შექმნილ ავტონომიებში, ასევე - ადგილობრივი სეპარატისტულად განწყობილი „ელიტის“ ჩამოყალიბება.

შედეგად, 1991 წლის იანვარში შეიარაღებული კონფლიქტის ინსპირაციის მოწმენი გავხდით. ომის შედეგად, ცხინვალის რეგიონში - სამხრეთ ოსეთსა და მიმდებარე ტერიტორიებზე - გადაიწვა და მთლიანად განადგურდა ორმოცდაათამდე ქართული სოფელი. ამ მიწებზე საქართველოს ცენტრალურმა ხელისუფლებამ კონტროლი დაკარგა. საკუთარი სახლებიდან გააძევეს 130 ათასამდე, ძირითადად, ეთნიკურად ქართველი მოსახლე. მათგან 26 ათასი დღემდე დევნილობაში რჩება. (<http://www.parliament.ge>)

ეპოქალურმა კრიზისმა თუ პოლიტიკურ-სოციალურმა ფონმა რადიკალურად შეცვალა რეგიონის კულტურული გარემო, ხოლო ლიტერატურული პალიტრა ახალი ფერებითა და პრობლემატიკით დატვირთა.

საბედნიეროდ, ორ ბანაკად დიფერენცირებულ გარემოში, მართალია, რთულად, თუმცა მაინც შესაძლებელი გახდა ქართულ-ოსური თემის მხატვრულ ტექსტებში წამოწევა. (მინდიაშვილი, 2018:3)

2018 წელს ცხინვალელი პოეტის, მზია ხეთაგურის რედაქტორობით გამოვიდა პოეტური კრებული „ალილია“. კრებულის მიზანი ნათლად არის გაცხადებული წინათქმაში: „წინამდებარე წიგნი ერთადერთ მიზანს ემსახურება - გამოხატოს სამშობლოს დანაწევრებით გამოწვეული ტკივილი და, მწარე რეალობის მიუხედავად, ქრისტიანული ურთიერთმიტევებით გადადგას ნაბიჯი შერიგებისკენ“. (ხეთაგური, 2018:3)

კრებულში წარმოდგენილია ოცდაჩვიდმეტი ავტორი, რომლებსაც აერთიანებს დევნილობის სტიგმა და მშობლიური მიწის დაკარგვით გამოწვეული ტკივილი, ტრავმა, შეცვლილი ცნობიერება, რაც მოუშუშებელ იარაღ აჩნია თითოეულ ტექსტს.

სევდა, მისტიკა, ბედისადმი არაერთგვაროვანი დამოკიდებულება, ნოსტალგიური განწყობილება, ნიჰილიზმი სჭარბობს ნაწერებში პოეტებისა, რომლებიც შემოქმედებითი ძაფის გაბმით ცდილობენ პოლიტიკოსთა მიერ გაწყვეტილი კავშირის აღდგენას.

მრავალი საგულისხმო ნაწარმოებიდან განსახილველად შევარჩიეთ პოეტური შემოქმედება იმ ავტორებისა, რომლებიც თემატურად ეხმიანებიან ცხინვალის, დევნილობის, ოსებსა და ქართველებს შორის ხიდჩატეხილობის თემას და ამ პრობლემისადმი საკუთარ დამოკიდებულებას პოეზიის გზით გვიზიარებენ.

მზია ხეთაგურის, შოთა დარბუაშვილის, ციციანო ბაბუციძის, ნაირა ბეპიევის, თამარ მეტრეველის, ირინე გოჩაშვილის, ლია ჭილაძის და სხვათა პოეტური ნარატივი სავსეა უდიდესი ტკივილის, სინანულისა და მონატრების განცდით.

მზია ხეთაგური, ქართველი პოეტი, დრამატურგი, პუბლიცისტი, თეატრმცოდნე, ლიტერატურის ინსტიტუტის ასპირანტი, შვიდი კლასის ჩათვლით ცხინვალის პირველ საშუალო სკოლაში სწავლობდა. მის უწყვეტ ძალისხმევას ქართულ-ოსური ურთიერთობების დასარეგულირებლად მისივე პოეტური და ყოველდღიური მოღვაწეობა გამოხატავს. ეს კრებულიც ამ უდიდესი მიზნისაკენ გადადგმული კიდევ ერთი ნაბიჯია.

მზია ხეთაგურის პოეზია მკითხველის ყურადღებას ლექსის სინატივით იპყრობს, აშკარავდება ავტორის ღრმა, ინტიმური განცდები, დახვეწილი სულიერი სამყარო. პოეტი მრავალფეროვანი, მდიდარი მხატვრულ-გამომსახველობითი საშუალებებით მკითხველამდე მძაფრი ემოციის, ტკივილის, შერიგების სურვილისა და უკეთესი მომავლის იმედის განცდის მიტანას შესანიშნავად ახერხებს.

კრებულს სახელწოდება ავტორის ლექსის - „ალილუიას“ - სათაურის მიხედვით აქვს შერჩეული.

„ქართველთა შესვლა სოხუმ-ცხინვალში აკრძალულია! - ალილუია!

იქ ჩვენი „მომბა“ დაკრძალულია! - ალილუია, ალილუია!“ (ხეთაგური,2018:7)

ადვილად საცნობია ნაწარმოების აშკარა პოლიტიკური ელფერი და „ერთმორწმუნე, მოძმე ერის“ მიმართ ავტორის დამოკიდებულება, რასაც მარჯვედ მიგნებული, ორიგინალური სიტყვა-დეფინიცია „ბარბარუსული“ წარმოაჩენს.

„საზღვარს შევცქერით ზარბაზ-ლულიანს!

...

ბარბარუსული სასწაულია!“ (ხეთაგური,2018:7)

დაუვიწყარია კონსტრუქცია-პარადიგმები: „ეკლებად გადარგული გული“, „უყვავილო სასწაული“, „იუდას აღსასრული.“ ბოლო სტრიქონი - „იქნებ, ეს მტრობის დასასრულია? - დასასრულია, დასასრულია... ალილუია!“ - თითქოს, ლოცვითა და სიყვარულით, ფრთხილად ერთმანეთისაკენ გაწვდილი ხელებისა და გახსნილი გულების განცდა-ასოციაციას ქმნის.

სამშობლოს დანაწევრებით მოგვირღო გაუნელებელ ტკივილს ეხმიანება მზია ხეთაგურის სხვა არაერთი ლექსი. მათ შორის საგულისხმოა „საზღვარი“, „ბავშვობა - ჩემი ჭირისუფალი“, „უცხინვალო მიწა“, „მშვიდობით“, „თუ სამაჩაბლოს ვერ დავიბრუნებთ“, „სოხუმი დაეცა?! ცხინვალი დაეცა?!“....

პოეტის თითოეული ტექსტი სანატრელი ტოპოსის/ლოკალის მონატრებაა, ერთგვარი განდობა:

„ჩემი ბავშვობის სასუფეველო! გულნატყვიარო ჩემო ცხინვალო!

ჩემო ოსებო და ქართველებო! ზღურდის საყდარში სანთლის ციალო!“

(„საზღვარი“) (ხეთაგური,2018:7). პოეტთან ერთად ვმოგზაურობთ გასხვისებული ქალაქის ქუჩებში:

„გამომეტირება ცხინვალის ქუჩებით

დღეს მავთულხლართებით დაჭრილი ბავშვობა!“

(„ბავშვობა - ჩემი ჭირისუფალი“) (ხეთაგური,2018:8)

პათოსისაგან აბსოლუტურად დაცლილია სტრიქონი: „მეტი სიბრმავე რა უნდა იყოს,

გულს უცხინვალო მიწა მეყრება!“ (ხეთაგური,2018:10)

ბიბლიური წინასწარმეტყველის ტონივით მართალი და მამხილებელია

სათქმელი პოეტისა: „ჩვენ ერთმანეთისკენ ვიარეთ დამრეცად,

გზას ნუღარ ავირჩევთ, ტყვიებით დავერცხლილს!

სოხუმი დაეცა?! ცხინვალი დაეცა?!

მაგრამ, ხომ, მანამდე, თავად ჩვენ დავეცით!“

(„სოხუმი დაეცა?! ცხინვალი დაეცა?!“) (ხეთაგური,2018:15)

დევნილობის სიმძიმემ, მშობლიური მხარის სიშორით გამოწვეულმა სულისშემძვრელმა განცდამ კიდევ ერთი პოეტის, მუსიკოსისა და ჟურნალისტის შემოქმედებაში იჩინა თავი. „ლტოლვილი ბავშვები“, „ცხინვალში თოვლი მოსულა“, „დაბრუნებამდე“, „ილიას ხმაზედ“ - შოთა დარბუაშვილის ლექსებია, ცხინვალისა და დევნილობისადმი მიძღვნილი.

განსაკუთრებით მნიშვნელოვნად გვეჩვენება პოეტური ტექსტი - „ილიას ხმაზედ“, რომელიც აშკარად ამჟღავნებს პოსტმოდერნიზმის კონცეპტუალურ ნიშნებს.

„ცხინვალელზე ბედნიერი
არის განა სადმე ვინმე?

...

ათი წელი სასტუმროში
გამოკეტეს, გადარიეს,
სასტუმროში გამოზრდილზე
ბედნიერი არის ვინმე?!“ (დარბუაშვილი, 2018:40)

ინტერტექსტუალიზმი, ორმაგი კოდირება, ფრაგმენტულობა, თხრობის პარადიული მოდუსი, ირონიზაცია - ეს ის ხერხებია, რომელთა მეშვეობითაც ავტორმა ეპოქალური კრიზისის სიმდაფრე, დევნილის სულიერ სამყაროში მიმდინარე პროცესები ტრაგიკულისა და გროტესკულის უბადლო შერწყმით გადმოსცა.

მშობლიური მხარის მონატრებით გამოწვეული უდიდესი ტკივილის გამოძახილს შოთა დარბუაშვილის არაერთ ლექსში ვხვდებით. დავიმოწმებთ ამონარიდებს სხვადასხვა ტექსტიდან:

„დუმილი თეთრი,
თავისუფლების იდუმალი
ნატვრა და სევდა...
სიზმრად ვიყავი ბედნიერი
და პირმცინარი,
გზას მინათებდა, გულს მითბობდა
ჩემი ცხინვალი!“
(„ჩემი ცხინვალი“) (დარბუაშვილი, 2018:38)...

„უჩვენოდ ათოვს ქალაქს,
უჩვენოდ გასულან წლები,
რაო, ფიფქებო, რას მღერით
ციდან მოფრენილი გზებით?“
(„ცხინვალში თოვლი მოსულა“) (დარბუაშვილი, 2018:32)...

„ყველას თავისი გზა აქვს ცხოვრების,
ერთი - წარწყმედის, ერთი - ცხოვნების,
მე ერთი ვიცი, რომ ორი ცრემლით,
ჩემს ცხინვალს მაინც ვემახსოვრები“...
(„დაბრუნებამდე“) (დარბუაშვილი, 2018:33)....

„ცხინვალურად თოვს“, „ლექსის ბილიკით“, „დედა გყავს?“, „დევნილის სიმღერა“ - აჩაბეთელი პოეტისა და ლიტერატორის, ციციხო ბაბუციძის ლექსებია.

პოეტური სტილი სისადავით გამოირჩევა. მეტაფორებითა და ეპითეტებით ნაკლებად დატვირთულ ნაწარმოებთა ავტორი გასაოცარი ძალისხმევით ახერხებს, მკითხველს მთელი სისრულით წარმოუსახოს საკუთარ ქვეყანაში ლტოლვილად სახელრქმეული ადამიანის განცდები, გულშემატკივრად აქციოს, ხელი ჩაჰკიდოს და დევნილობის ბილიკებზე თავისთან ერთად ატაროს.

„ლექსის ბილიკით ცხინვალის გზას მივუახლოვდი,
არ მჭირდებოდა არც საზღვარი, არცა ნებართვა...
ლექსის ბილიკით ნახანძრალი ვნახე წალკოტი
და დავაბრუნე ყველა ვალი, რაც რამ მემართა“...
(„ლექსის ბილიკით“) (ბაბუციძე, 2018:61).

განსაკუთრებით საინტერესოა ციციხო ბაბუციძის პოეტური ქმნილება „დედა გყავს?“, რომელიც, ფორმისა და შინაარსის მიხედვით, პოემადაც შეიძლება მივიჩნიოთ.

ავტორი მოგვითხრობს ომის შედეგად გადამწვარი სოფლის - ქურთის შესახებ. სოფლად დარჩენილია ერთადერთი სულიერი, შვილმკვდარი დედა - მანანა ოთინაშვილი, რომელიც შვილის საფლავს ვერ შორდება.

მარჯვედ მიგნებული სიუჟეტური ქარგის გამოყენებით ავტორი უდიდეს ემოციურ ველს ქმნის. ნაწარმოების კულმინაცია მთვრალი რუსი ჯარისკაცის სოფელში „სტუმრობაა.“ ქალის შეკითხვა: „დედა გყავს?“ - შეძრავს მკითხველს, განვითარებული მოვლენები კი ააშკარავებს, რომ პოეტს სიკეთისა და სიყვარულის ყოვლისშემძლეობის იმედი არ დაუკარგავს, ან მთელი გულით ცდილობს ამ რწმენის შენარჩუნებას.

„კედელზე ვაჟის ფოტო ეკიდა!

ამ სურათს ზურგით აეფარა პატარა ქალი...

-ჩემი შვილია, მიდი, მომკალი!

...

ჯარისკაცს ხელი გაუშეშდა,

ავტომატი უხმოდ დაუშვა.

ცრემლი მოადგა, გულისგულში ყინული გალღვა...

...

მტრის გულთან მისასვლელი სიტყვა მომეზნა

და ავტომატმომარჯვებულ სიკვდილს გული აუჩუყა“!

(„დედა გყავს?“) (ბაბუციძე, 2018:67).

საგულისხმო და სულისშემძვრელია ნიქოზელი პოეტი ქალის, თამარ მეტრეველის სევდიანი ლექსები კონფლიქტით დარღვეულ ქართულ-ოსურ ურთიერთთანხმობასა და დიდ ტკივილზე, რომელიც ორივე მხარემ თანაბრად იწვნია. პოეტურ სტილს რომანტიზმის ელფერი დაჰკრავს. ბედნიერი წარსულის სურათების უბადლო მხატვარი აწმყოს ცრემლიანი თვალებით უმზერს, რითაც მკითხველის სულში ამაღლებულ და სევდანარევი განცდას იწვევს.

დაუფიქარია ლექსი „სამაჩაბლო“:

„მამა-პაპათა ნასახლარზე მივედი ახლა...

სიბოროტისგან დაქცეულა ძველი ბუხარი.

ქუდი მოხდია ერთ დროს კოხტა, კოპწია სახლსაც

და „გამარჯობა“ გულმოკლულმა, ცრემლით ვუთხარი“.

(„სამაჩაბლო“) (მეტრეველი, 2018:125)

პოეტი იგონებს ნასახლარს, სადაც ახლა ჭინჭარი ყვავის, სწამს, რომ ეკლესიებში კვლავ ტრიალებს საკმევლის სუნი, სჯერა, რომ სიკეთის თავთავს ვერასოდეს მოიმკის შუღლი.

„ჩვენ დავბრუნდებით, ასე უნდათ ვაჟკაცთა გულებს,

შავროხიანნი, თავდახრილნი, დარდით დადიან.

დავუბრუნდებით სამაჩაბლოს - პატარა ყურეს,

რადგან ჩვენს გულებს მშვიდობა და ლოცვა სწადია“...

(„სამაჩაბლო“) (მეტრეველი, 2018:125)

კრებულ „ალილუიას“ ოცდაჩვიდმეტივე ავტორის ლექსებში კოლექტიური ტრავმის კონცეპტები აშკარაა (საილუსტრაციოდ წარმოდგენილი მასალა გამოხატავს კრებულის ძირითად პათოსს). ყოველი ნაწარმოები სინანულით, სიკეთით, სიყვარულითა და შერიგების წყურვილით, უკეთესი მომავლის იმედითაა ნასაზრდოები. შემოქმედთა პატრიოტიზმი ნათლად გამოხატავს ერის არსებითი თვისებების - სიბრძნის, სიკეთის, ქედუხრელობის, გულმოწყალების ორგანულობას. ნათელია, რომ ჩიხში შესული ურთიერთობის გადარჩენის გზად კრებულ „ალილუიას“ შემქმნელებს იმ ლიტერატურული რეფლექსიების გაღრმავება ესახებათ, რაც შემდგომში

ურთიერთობების ახალ ეტაპზე გადასვლას ჩაუყრის საფუძველს. ვფიქრობთ, ქართულ-ოსური თემ(ებ)ის მხატვრულ ტექსტებში წამოწევაც სწორედ ამ მიზანს ემსახურება.

დასკვნა

ხაზგასმით უნდა აღინიშნოს, რომ, მიუხედავად ათწლეულთა განმავლობაში მოუგვარებელი კონფლიქტის არსებობისა, ქართველ, აფხაზ და ოს მოსახლეობას შორის ხიდჩატეხილობისა, ჩვენ მიერ განხილული არც ერთი ავტორის შემოქმედება არ ირეკლავს მტრობის სურვილსა და აგრესიას არათუ „კონფლიქტის მხარეების“, არამედ დაპირისპირების მთავარი მაპროვოცირებელი ძალის - რუსეთის მიმართაც კი.

ჩვენ მიერ განხილულ კრებულებს აერთიანებს ომისაშინელებაგადატანილი ადამიანების განცდების სიმძაფრე, დევნილობის სტიგმა, რომელიც რეფლექსირებულია „გიგაბაიტილი“ ზურა ჯიშკარიანის ტექსტის კონცეპტუალურ პასაჟში (მოვიყვანთ მოცულობით ციტატას): „კატასტროფის განუყოფელი ნაწილი ხარ. მისი ათასი სახიდან ერთ-ერთი, და ამას ვერასოდეს შეცვლი. სანამ არსებობ, საკუთარი თავისა და სხვებისთვის შენ იქნები იმის შეხსენება, რომ კატასტროფა მოხდა - ესაა დევნილების მთავარი მისია, შეიძლება ითქვას, მთავარი წყევლაც. ამიტომაც არ უყვართ დევნილები - ისინი ხომ კატასტროფის ცოცხალი შეხსენება არიან, როგორც ცუდი სიზმრისა... ციფრულ სიმშვიდეში ნამდვილი სისხლი იღვრება... სახელმწიფოებს დევნილები არ უყვართ, რადგან ისინი გადაუწყვეტელი „error“- ნი არიან, სისტემური პრობლემა, რომელმაც უეცრად ადამიანების სახე და ფორმა მიიღო, შესაბამისად, ეს ადამიანები არ არიან ადამიანები, მათ არ აქვთ სული, ისინი განსხეულებული სახელმწიფო პრობლემები და სპამები არიან, სპამი კი აუცილებლად უნდა წაიშალოს, სანამ გადაავსებს მეილს, დააზიანებს საინსტალაციო კოდს, რომელზეც ჩაწერილია შენი კულტურის პროგრამა“ (14 გიგაბაიტი, 2019: 106) *(ამავე - გროტესკულ-ტრაგიკული ტონითაა ნათხზი ეკა ქევანიშვილის „აქ ნუ დადგებით“ - ნ.კ., ნ.მ.)*.

პალესტინელი მწერლის, მურიდ ალ-ბარლუთის „მე ვნახე რამალაშიც“ დევნილის მარგინალურობას გაესმის ხაზი.

სამყაროს მიერ დევნილად მარგინალიზებული ადამიანების სულისძვრათა დახვეწილი, რაფინირებული რეფლექსია-რეცეფციაა „თოთხმეტი გიგაბაიტაცა“ და „ალილუიაც“, რომელთა შემდგენელთა ძალისხმევითაც გაუსაძლისი სულიერი ტკივილ(ებ)ი მხატვრულ ტექსტებად, ფერწერულ ტილოებად, ინსტალაციებად ტრანსფორმირდა. არადევნილი მკითხველი კრებულებს, ალბათ, დახურავს განცდით, რომ დევნილი „სპამი“ არაა, რომელიც „აუცილებლად უნდა წაიშალოს“, პირიქით - სუბლიმირებული ტკივილი ყველამ უნდა გაითავისოს, რათა არსად, არასდროს გამეორდეს კაცობრიობის წინაშე ჩადენილი უსაზარლესი დანაშაული - ომი.

„სანამ ყველაფერი გაირკვევა, იზრდებიან თაობები უცხო ქალაქებში, უცხო ალაგთა სიყვარულით, სხვანაირი მოგონებებით, სხვათა სასტუმროებსა თუ ახალ სახლებში... ემშობლიურებათ მათ ოდესმე სოხუმი ან ცხინვალი?!“ (კუცია, 2020: 69).

წარმოდგენილ-განალიზებული კრებულების კითხვისას ვგრძნობთ, რომ კითხვა რიტორიკულია. მეხსიერების „გიგაბაიტები“ აფხაზეთსა და ცხინვალის რეგიონს საწმინდარივით ინახავს - დაბრუნების სასოებითა და მოლოდინით.

წარმოდგენილი დისკურსი საშუალებას გვაძლევს დავადასტუროთ კვლევის ჰიპოთეზა: **საბჭოთა კავშირის დაშლამ და რუსეთის მიერ ინსპირირებულმა კონფლიქტებმა აფხაზეთსა და ცხინვალის რეგიონში მცხოვრები მოსახლეობა აიძულა გადაეტანა ომის საშინელებები, რამაც ძირფესვიანად შეცვალა ცნობიერება. დევნილობაში მყოფებს უწევთ, ერთი მხრივ, დევნილობის სტიგმასთან, ხოლო, მეორე მხრივ, კოლექტიური ტრავმის შედეგად ჩამოყალიბებულ ცნობიერებასთან გამკლავება, რაც დეტალურად რეფლექსირებულ-რეცეფცირებულია კრებულებში „14 გიგაბაიტი“ და „ალილუია“.**

გამოყენებული ლიტერატურა

- barghuti, m. (2009). *me vnakhe ramala. "chveni mts'erloba"*. tbilisi. (ბარლუთი, მ. (2009). მე ვნახე რამალა. "ჩვენი მწერლობა". თბილისი).
- bregadze, l. (2013). *k'itkhvari-tanamedrove kartuli p'roza*. tbilisi, gamomtsemloba „saunje“. (ბრეგაძე, ლ. (2013). კითხვარი-თანამედროვე ქართული პროზა. თბილისი, გამომცემლობა „საუნჯე“).
- gaprindashvili, n. (2012). *k'oloniuri da p'ost'k'oloniuri k'vlevis k'ult'urologiuri p'roblemat'ik'a*. tbilisi, gamomtsemloba „meridiani“. (გაფრინდაშვილი, ნ. (2012). კოლონიური და პოსტკოლონიური კვლევების კულტუროლოგიური პრობლემატიკა. თბილისი, გამომცემლობა „მერიდიანი“).
- gelashvili, n. (2006). *simghera kalak sokhumze. ts'igni dro, p'uri da ghvino*. tbilisi, gamomtsemloba Aloni. (გელაშვილი, ნ. (2006). სიმღერა ქალაქ სოხუმზე. წიგნი დრო, პური და ღვინო. თბილისი, გამომცემლობა Aloni).
- verleni, p'. (1977). *chems suls ats'vims*. tbilisi, gamomtsemloba „nak'aduli“. (ვერლენი, პ. (1977). ჩემს სულს აწვიმს. თბილისი, გამომცემლობა „ნაკადული“).
- inpormatsiuli tsnoba "kartul-osuri k'onplikt'is" shesakheb. (2019) <http://www.parliament.ge> (ინფორმაციული ცნობა "ქართულ-ოსური კონფლიქტის" შესახებ. (2019) <http://www.parliament.ge>).
- k'alandia, t. (2019). 14 gigabait'i. (კალანდია, თ. (2019). 14 გიგაბაიტი
- k'vach'ant'iradze, m. (2009). *t'ramuli mekhsiereba p'ost'sabch'ota kartul narat'ivshi*. <http://www.nplg.gov.ge>. (კვაჭანტირაძე, მ. (2009). ტრამული მეხსიერება პოსტსაბჭოთა ქართულ ნარატივში. <http://www.nplg.gov.ge>).
- k'rebuli „alilua“ (2018). tbilisi, gamomtsemloba „samshoblo“. (კრებული „ალილუა“ (2018). თბილისი, გამომცემლობა „სამშობლო“).
- k'utsia, n. (2015). *zhamis repleksia 80-iani ts'lebis kartul k'rit'ik'ashi*. tbilisi, sokhumis sakhelmts'ipo universit'et'is shromebi. (კუცია, ნ. (2015). ჯამის რეფლექსია 80-იანი წლების ქართულ კრიტიკაში. თბილისი, სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის შრომები).
- k'utsia, n. (2020). *khelovani da omi. zhurnali „rits'a“ N3*. (კუცია, ნ. (2020). ხელოვანი და ომი. ჟურნალი „რიჭა“ N3).
- mindiazhvili, n. gogilashvili, a. (2019). *k'rebuli „alilua“ - ideur mkhat'vruli rak'ursebi*. tbilisi, k'onperentsiis „kartul-osur urtiertobata ganvitarebis p'ersp'ekt'ivebi“ masalebi. (მინდიაშვილი, ნ. გოგილაშვილი, ა. (2019). კრებული „ალილუა“ - იდეურ მხატვრული რაკურსები. თბილისი, კონფერენციის „ქართულ-ოსურ ურთიერთობათა განვითარების პერსპექტივები“ მასალები).
- mindiazhvili, n. gogilashvili, a. (2019). *k'ult'uruli dialogis k'ontsep't'ebi k'rebul „aliluias“ avt'orta shemokmedebashi*. batumi, k'onperentsiis „k'ult'ura da khelovneba tanamedroveobis k'ont'ekst'shi“ masalebi. (მინდიაშვილი, ნ. გოგილაშვილი, ა. (2019). კულტურული დიალოგის კონცეპტები კრებულ „ალილუას“ ავტორთა შემოქმედებაში. ბათუმი, კონფერენციის „კულტურა და ხელოვნება თანამედროვეობის კონტექსტში“ მასალები).
- mindiazhvili, n. (2018). *k'onplikt'is genezisi mkhat'vrul t'ekst'ebshi*. k'onperentsiis „kartul-osur urtiertobata ganvitarebis p'ersp'ekt'ivebi“ masalebi. (მინდიაშვილი, ნ. (2018). კონფლიქტის გენეზისი მხატვრულ ტექსტებში. კონფერენციის „ქართულ-ოსურ ურთიერთობათა განვითარების პერსპექტივები“ მასალები).
- mindiazhvili, n. (2019). *devnilis p'aradigma ep'okaluri disk'ursis k'ont'ekst'shi*. shota rustavelis sakhelobis kartuli lit'erat'uris inst'it'ut'is metsamet'e saertashoriso simp'oziumis masalebi. (მინდიაშვილი, ნ. (2019). დევნილის პარადიგმა ეპოქალური დისკურსის

- კონტექსტი. შოთა რუსთაველის სახელობის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტის მეცამეტე საერთაშორისო სიმპოზიუმის მასალები).
- p'rust'i, m. (2016). *svanis mkhares*. tbilisi, „bak'ur sulak'auris gamomtsemloba“. (პრუსტი, მ. (2016). *სვანის მხარეს*. თბილისი, „ბაკურ სულაკაურის გამომცემლობა“).
- ts'ipuria, b. (2016). *kartuli t'ekst'i sabch'ota/p'ost'sabch'ota/p'ost'modernul k'ont'ekst'shi*. <http://eprints.iliauni.edu.ge>. (წიფურია, ბ. (2016). *ქართული ტექსტი საბჭოთა/პოსტსაბჭოთა/პოსტმოდერნულ კონტექსტში*. <http://eprints.iliauni.edu.ge>).
- Alexander, J.C. (2003). *Cultural trauma and collective identity*. <https://scholar.google.com/>
- Аникин, Д. Головашина, О. (2017). *Травмы Культурной Памяти: Концептуальный Анализ и Методологические Основания Исследования*, Вестник Томского государственного университета № 425
- Джеффри, А. (2004). *Культурная травма и коллективная идентичность*. <http://isras.ru>.
- Штомпка, П. (2001). *Культурная травма в посткоммунистическом обществе*. <http://ecsocman.hse.ru>